

Rola kompetencji komunikacyjnej w rozwoju wczesnego poznania społecznego

**mgr Maria Broda, mgr Anna Filip, dr Arkadiusz Białek,
dr hab. Marta Białicka-Pikul**

- Rozwój poznania społecznego poprzez praktyki konwersacyjne (Harris, 2005; Tomasello, 1999)
- Poziom rozwoju językowego a poziom rozwoju teorii umysłu w średnim dzieciństwie (np. Milligan, Astington i Dack, 2007)
- Wzajemne zależności między wczesnymi wskaźnikami poznania społecznego a rodzącą się kompetencją pragmatyczną (Behne, w druku)
- Zgodność danych uzyskiwanych za pomocą metod kwestionariuszowych z danymi z bezpośrednio obserwacji w laboratorium (np. Marchman i Martinez-Sussmann, 2002; Pesco i O'Neill, 2012)

Cel badania

- raporty rodziców vs zachowania dziecka w laboratorium
- kompetencja komunikacyjna a poznanie społeczne

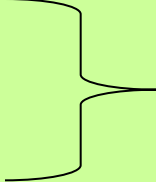
Grupa badanych i przebieg badań

- Projekt „Narodziny i rozwój zdolności do mentalizacji” (NCN DEC-2011/01/B/HS6/00453)
- 136 dzieci:
  - 68 dziewczynek
- **18 mies.:**
  - badanie gestów;
  - skala wczesnej komunikacji społecznej;
  - zachowania komunikacyjne (*telefon*)
- **20 mies.:**
  - kwestionariusz kompetencji pragmatycznej;
- **24 mies.:**
  - badanie poznania społecznego -rozumienie perspektywy wizualnej (*kubek, słonik*)

Skala Wczesnej Komunikacji Społecznej (Mundy i in., 2003; Białecką-Pikul i in., w druku)

- przeznaczona do badania dzieci w wieku od 8 do 30 miesięcy

Klasy obserwowanych zachowań:

- wspólna uwaga
  - żądania
  - interakcje społeczne
-
- Inicjowanie/odpowiadanie

Dodatkowo:

- naśladowanie wskazywania
- język:
  - wspólna uwaga: np. „zobacz”, „patrz”, „tam”
  - żądania: np. „nie”, „mnie”, „daj”, „chcę”

Badanie gestów

Protoinformatywy

Protodeklaratywy

Zachowania komunikacyjne – rozumienie wypowiedzi w kontekście podzielenia doświadczeń (*telefon*)

O! Podaj mi to!

Na podstawie: Ganea i Saylor (2007)

Kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej (O'Neill, 2001)

- **cel:** ocena przebiegu rozwoju posługiwania się językiem przez dziecko w kontekście rozwijającego się rozumienia cudzych stanów umysłowych
- przeznaczony dla dzieci w wieku od **18 do 47 miesięcy**
- wypełniany przez **rodzica lub opiekuna** w przeciągu 1-2 dni
- 3 skale (**gesty, słowa, dłuższe wypowiedzi**) i 14 podskal:
  - Np. **Prośby o pomoc:** „Czy Państwa dziecko prosi o pomoc używając nazwy danego przedmiotu (np. mleko, ciastko)?”
  - **Słowa, których używa dziecko, gdy chce zwrócić na coś uwagę:** „Prosi: Patrz!, Zobacz!”

Badanie poznania społecznego - rozumienie perspektywy wizualnej (kubek)

*pokaż mi co
tam jest*

Kodowane reakcje
dziecka:

- przechyliła kubek w stronę E, pokazując mu ilustrację
- nie pokazuje E ilustracji

Badanie poznania społecznego - rozumienie perspektywy wizualnej (słonik)

Schowaj
słonika

Na podstawie: Flavell, Shipstead i Croft (1978); Lempers, Flavell i Flavell (1977); McGuigan i Doherty(2002).

WYNIKI I

raporty rodziców vs zachowania dziecka w
laboratorium

Skala wczesnej komunikacji społecznej a kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej

Skala wczesnej komunikacji społecznej (18 m-c)

Kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej (20m-c)

inicjowanie wspólnej uwagi
niższy poziom

Porozumiewanie się za pomocą gestów
B - Gesty zwracające uwagę

$r=-0,21$

inicjowanie Interakcji społecznych

Dłuższe wypowiedzi

G - Pytania i opinie o przedmioty

$r=0,25$

odpowiadanie na wspólną uwagę
niższy poziom

$r=0,18$

H - Pytania i opinie dot. siebie i innych osób

odpowiadanie na wspólną uwagę

$r=0,18$

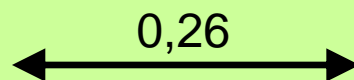
Komunikacja za pomocą prostych słów

D - Prośby o pomoc

*korelacje porządku rang Spearmana; $p<0,05$

Gesty wskazujące i zachowania komunikacyjne a kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej

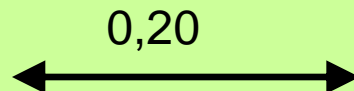
Suma gestów
wskazujących
(18m-c)

0,26

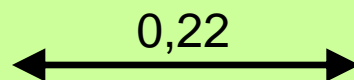
Inicjowanie uwagi za
pomocą gestów(20 m-c)

Zachowania
komunikacyjne-
telefon (18 m-c)

0,20

C (słowa)
(20m-c)

0,22

D (prośby o pomoc)

*korelacje porządku rang Spearmana; $p < 0,05$

Kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej a mowa w laboratorium

Kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej (20m-c)

0,19 – 0,38

Mowa- spontaniczne wypowiedzi podczas różnych prób (24 m-c)

*korelacje porządku rang Spearmana; $p < 0,05$

Dyskusja

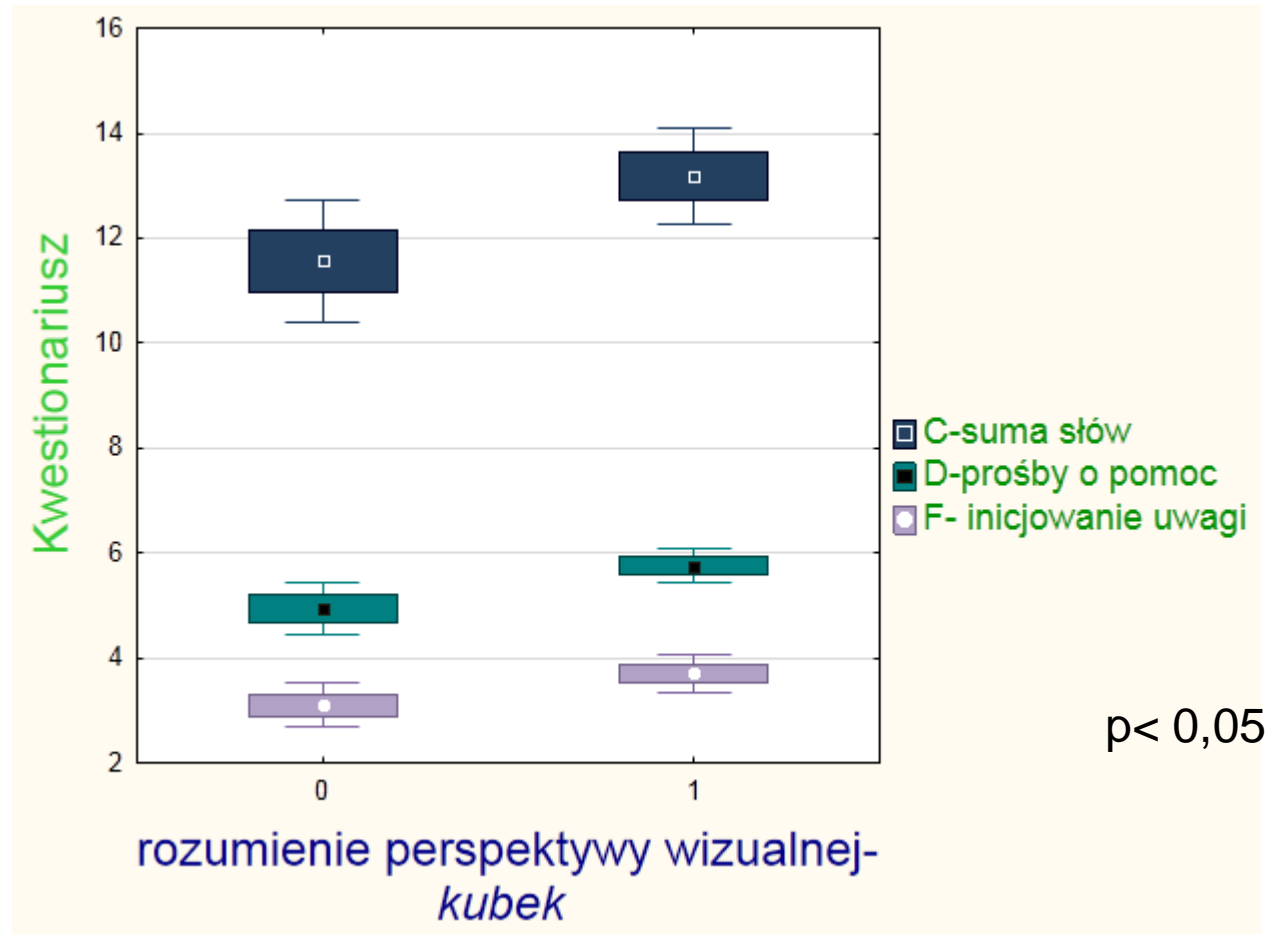
- umiarkowana zgodność danych otrzymanych z raportów rodziców z zachowaniem w laboratorium
- Inicjowanie interakcji społecznych i odpowiadanie na wspólną uwagę w 18 m-c koreluje z używaniem słów w funkcji pytań i opinii oraz próśb o pomoc w 20 m-cu
- Inicjowanie wspólnej uwagi za pomocą spojrzeń ujemnie koreluje z tendencją do używania gestów w celu przekierowania uwagi
- Inicjowanie uwagi za pomocą gestów, odnotowane przez rodziców, korelowało z użyciem gestów wskazujących w laboratorium
- Korelacje niewielkie – duże różnice indywidualne i gwałtowne zmiany rozwojowe

WYNIKI II

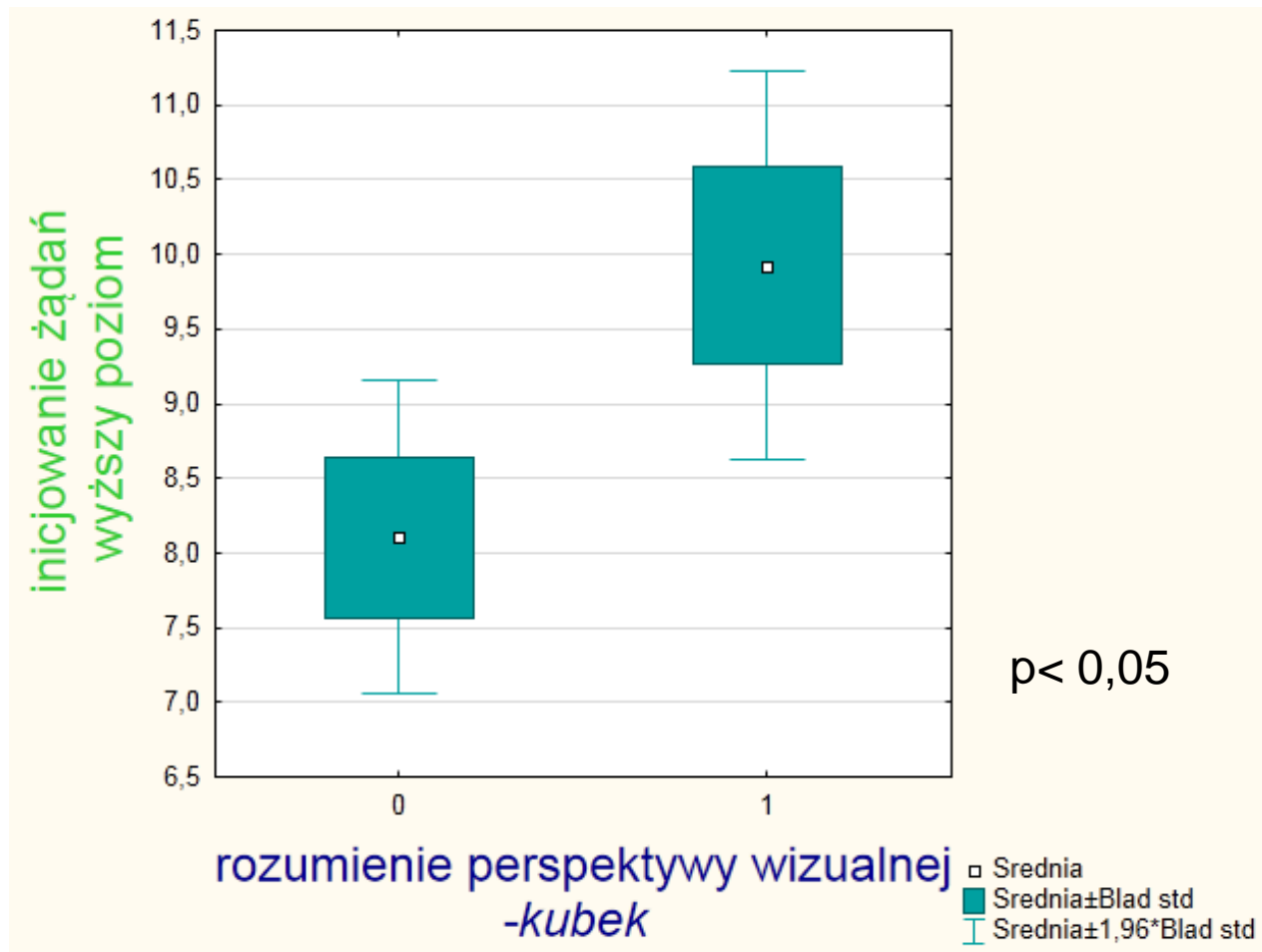
kompetencja komunikacyjna (dane
kwestionariuszowe i próby
laboratoryjne) **a poznanie społeczne**
(podejmowanie perspektywy
wizualnej)

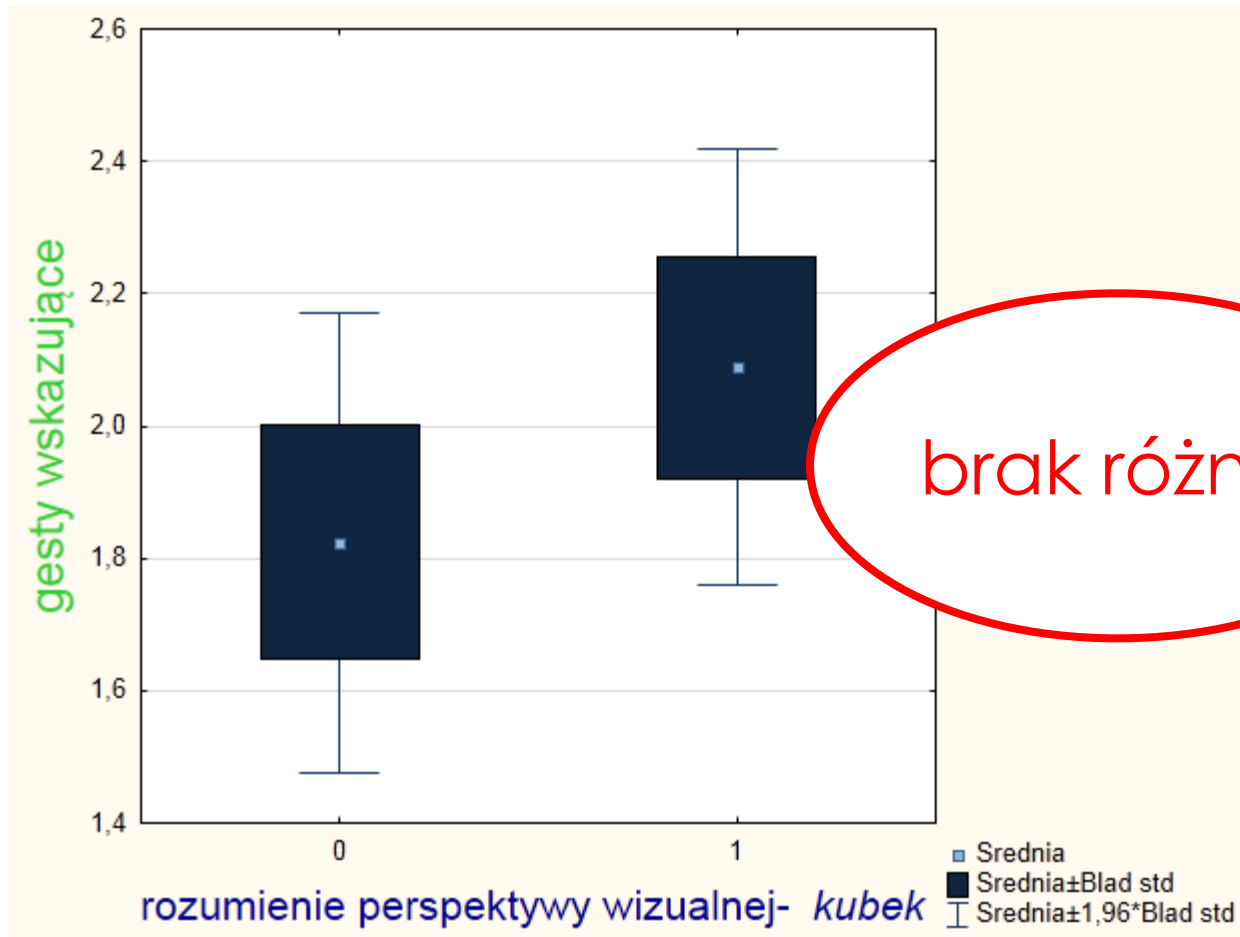
Kwestionariusz do pomiaru kompetencji pragmatycznej (20 m-c) a rozumienie perspektywy wizualnej- kubek (24 m-c)

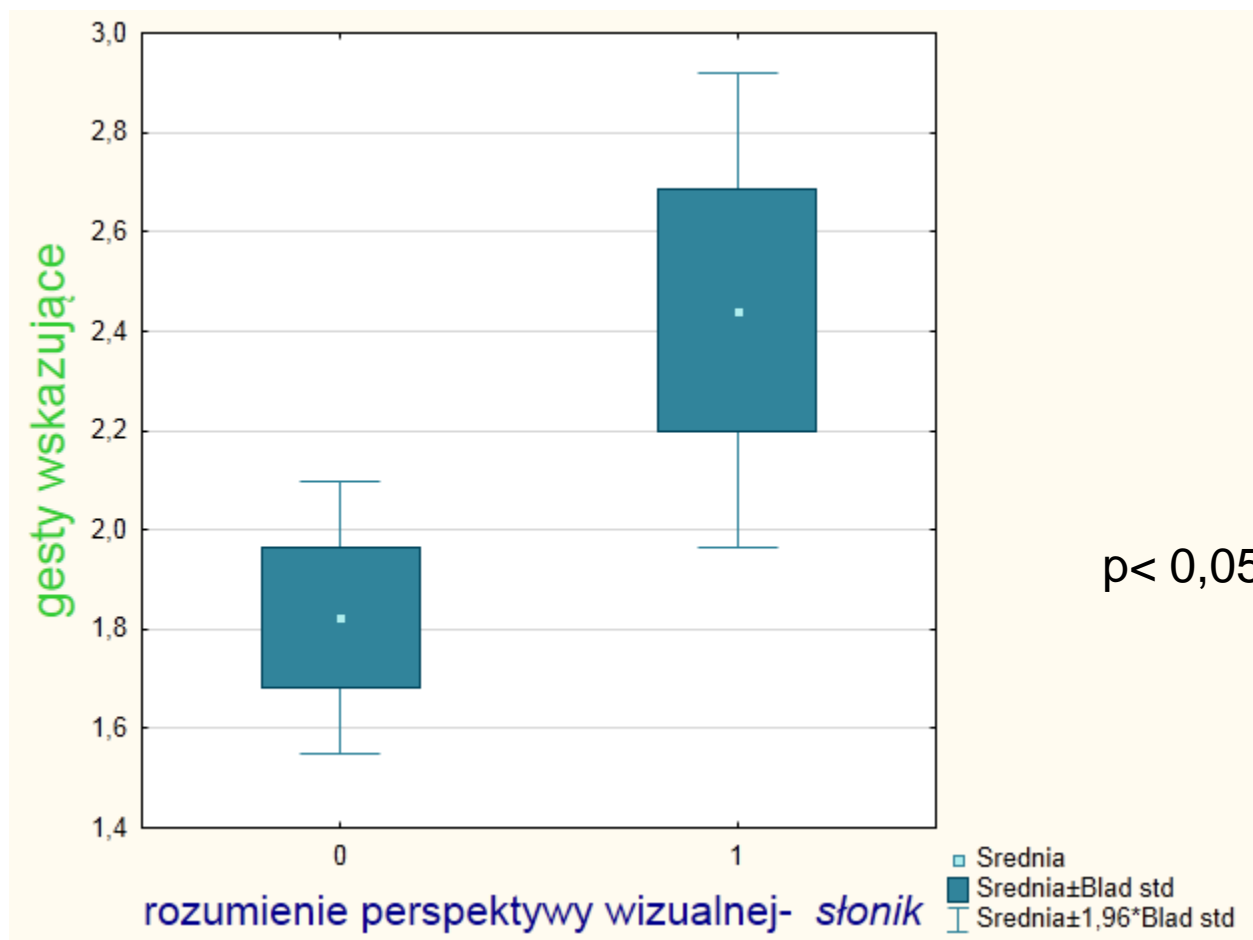
Skala wczesnej komunikacji społecznej (18 m-c) a rozumienie perspektywy wizualnej- kubek (24 m-c)

Gesty wskazujące (18 m-c) a rozumienie perspektywy wizualnej –kubek (24 m-c)

Gesty wskazujące (18 m-c) a rozumienie perspektywy wizualnej –słonik (24 m-c)

Dyskusja

- Dzieci, które używały więcej słów związanych z inicjowaniem uwagi w 20 m-cu lepiej wykonywały zadanie wymagające rozumienia perspektywy wizualnej w 24 m-cu
- Dzieci, które używały gestów w funkcji inicjowania żądań w 18 m-c lepiej wykonywały zadanie wymagające rozumienia perspektywy wizualnej w 24 m-cu, ta zależność potwierdziła się również w przypadku protodeklaratywów i protoinformatywów
- Ale: taki układ wyników dotyczył tylko wybranych zadań
- Różnice indywidualne - wielkość przedziałów ufności

Dziękuję za uwagę

Literatura cytowana

- Behne, T. (w druku). Theory of Mind and Pragmatics – Exploring Early Development, W: Matsui T. (red.), *Pragmatics and Theory of Mind*. Amsterdam: John Benjamins.
- Białecka-Pikul, M., Białek, A., Stępień-Nycz, M., Karwala, M. (w druku). Odkrywanie kompetencji komunikacyjnych niemowląt. Skala Wczesnej Komunikacji Społecznej jako przykład narzędzia pomiarowego, *Psychologia Rozwojowa*
- Flavell, J. H., Shipstead, S. G., i Croft, K. (1978). Young children's knowledge about visual perception: hiding object from others. *Child Development*, 49, 1208-1211.
- Ganea, P.A, i Saylor, M.M. (2007). Infants' use of shared linguistic information to clarify ambiguous research. *Child Development*, 78(2), 493-502
- Harris, P.L. (2005). Conversation,pretence, and theory of mind. W: Astington J.W. i Baird J. (red.) *Why language matters for theory of mind*. New York: Oxford University Press.
- Lempers, J., Flavell, E. i Flavell, J. (1977). The development in very young children of tacit knowledge concering visual perception. *Genetic Psychology Monographs*, 95, 3-53.

Literatura cytowana

- Marchman, V. A. i Martinez-Sussmann, C. (2002) Concurrent Validity of Caregiver/ Parent Report Measures of Language for Children Who Are Learning Both English and Spanish. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 45, 983-997
- McGuigan, N., Doherty, M. (2002). The relation between hiding skill and judgment of eye direction in preschool children. *Developmental Psychology*, 38, 418-427.
- Milligan, K., Astington, J. W. i Dack, L.A. (2007) Language and Theory of Mind: Meta-analysis of the Relation Between Language Ability and False-belief Understanding. *Child Development* 78 (2), 622–646.
- Mundy, P., Delgado, C., Block, J., Venezia M., Hogan, A. i Seibert, J. (2003) Early social communication scales (ESCS)
- O'Neill, D. K. (2009), The Language Use Inventory (LUI)
- Pesco, D., i O'Neill, D. K. (2012). Predicting later language outcomes from the Language Use Inventory. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 55, 421-434.
- Tomasello, M. (1999). *The Cultural Origins of Human Cognition*. Cambridge, MA: Harvard University Press. (wyd. pol. *Kulturowe źródła ludzkiego poznawania*. Warszawa: PIW, 2002)